

8

ELS SERVEIS PRIVATS

RESUM

L'any 2008 es dedicaven als serveis privats 57.198 empreses, un 6,2% menys que el 2007. El volum de negoci va ser de 27.402 milions d'euros, amb una contracció del 8,7% respecte de l'any anterior. Per la seva banda, el total de renda generada (VAB) pels serveis privats a les Illes Balears va ser de 8.660 milions d'euros, cosa que evidenciava una reducció respecte del 2007, que cal atribuir a la disminució de l'excedent brut d'explotació (-20,3%), ja que la remuneració d'assalariats va créixer un 3,6%.

El comerç és la principal activitat entre els serveis privats pel que fa a nombre d'empreses i d'establiments, volum de negoci, valor afegit brut, remuneració d'assalariats i excedent brut d'explotació. En canvi, l'hoteleria és el sector amb un major valor de la producció, amb uns majors consums intermedis i amb un major volum d'ocupació.

Les empreses dedicades a serveis privats ocupaven el 2008 a les Balears una mitjana de 4,5 treballadors, amb un cost laboral unitari de 21.100 euros i una productivitat de 33.500 euros. Respecte del 2007, hi va haver un increment dels costos laborals (5,5%) i una caiguda de la productivitat (-5,3%). Així, les despeses de personal representaven de mitjana el 2008 un 63% del valor afegit, percentatge que va augmentar quasi deu punts respecte de l'any anterior, principalment per la caiguda dels beneficis empresarials i de l'excedent brut d'explotació, probablement associada als efectes incipients de la crisi econòmica.

El total de personal ocupat per part de les empreses de serveis privats va ser el 2008 de 286.545 persones, la qual cosa representa una disminució del 3,9% respecte del 2007. El sectors amb una major ocupació varen ser l'hoteleria (32%) i el comerç (28%), mentre que els que representen una menor ocupació són les activitats immobiliàries (2%) i la informació i comunicacions (3%).

8.1

INTRODUCCIÓ

En aquest capítol es presenten les dades corresponents a l'any 2008 de l'Enquesta de Serveis, que a l'àmbit de les Illes Balears han estat elaborades per l'IBESTAT. Aquesta enquesta d'àmbit estatal és elaborada per l'INE amb caràcter anual des de 1998 i pretén analitzar les principals característiques estructurals i econòmiques de les empreses privades i l'activitat principal de les quals s'inclou en algun dels subsectors que conformen el sector serveis privats. (Sobre l'enquesta de serveis a les Illes Balears, vegeu les publicacions del CES i l'INE dels anys 2001 i 2002 i les de 2003 a 2005 del CES, INE i l'IBAE/IBESTAT).

Com s'ha referit en edicions anteriors de la Memòria, cal tenir en compte que hi ha tota una sèrie d'activitats considerades també serveis que escapen de l'objecte d'anàlisi d'aquesta enquesta: bàsicament serveis públics de no mercat, educació i sanitat de mercat, activitats socials i les activitats d'intermediació financera i assegurances.

En aquest punt, és important subratllar els canvis metodològics aplicats des de l'exercici 2008, arran de la publicació d'una nova Classificació Nacional d'Activitats Econòmiques (CNAE-2009), davant la necessitat d'adaptar l'antiga CNAE-93 als

canvis estructurals en els sectors econòmics provocats pel pas del temps. El canvis metodològics també han contemplat la necessitat d'aplicar nous criteris comptables després de l'entrada en vigor d'un nou Pla General de Comptabilitat (2007). Finalment, s'ha aprofitat també per adaptar la classificació nacional a la normativa comunitària, segons els criteris establerts pel Sistema de Comptes Europeu (SEC-95). Tot plegat ha significat la ruptura de la sèrie de l'Enquesta Anual de Serveis existent fins a l'any 2008.

Aquests canvis han afectat aspectes com les agrupacions de sectors d'activitat (han passat de set a vuit agrupacions) o la valoració de les macromagnituds (deixen de ser valorades a 'preus de mercat' i a 'cost de factors' per valorar-se únicament a 'preus bàsics'), de forma que en molts casos no ha estat possible aplicar referències d'anys anteriors a l'hora de valorar i analitzar les dades.

D'altra banda, la classificació elaborada per l'IBESTAT no coincideix exactament amb la de l'INE, per la qual cosa s'ha optat per no fer comparacions amb els agregats estatals.

En els apartats que segueixen a continuació presentarem, doncs, les principals macromagnituds, els principals indicadors i els resultats d'explotació del sector dels serveis privats, i també analitzarem les característiques de l'ocupació. Les dades es presenten desagregades per sectors d'activitat, si bé és possible obtenir-ne un major detall a escala de subbranques, perspectiva que en aquesta Memòria se circumscriu a les activitats de comerç i transport, que tenen els apartats respectius (Vegeu els apartats 10 i 11 d'aquest capítol).

8.2.

PRINCIPALS MACROMAGNITUDS

El sector serveis privats tenia el 2008 57.198 empreses, un 6,2% menys que el 2007. Així mateix, el volum de negoci va ser de 27.402 milions d'euros, amb una contracció del 8,7% respecte de l'any anterior. El total de renda generada (VAB) pels serveis privats a les Illes Balears va ser de 8.660 milions d'euros, fet que va evidenciar una reducció respecte del 2007, que cal atribuir a la disminució de l'excedent brut d'explotació (-20,3%), ja que la remuneració d'assalariats va créixer un 3,6%. (Vegeu el quadre I-35).

Si abordam l'anàlisi per sectors d'activitat, veim que el comerç és la principal activitat de serveis privats pel que fa a nombre d'empreses i d'establiments, volum de negoci, valor afegit brut, remuneració d'assalariats i excedent brut d'explotació. En canvi, l'hoteleria és el sector amb més valor de la producció, amb uns majors consums intermedis i amb més volum d'ocupació.

En el conjunt dels serveis privats, el valor afegit generat en relació al valor total de la producció és de gairebé el 50%. Les activitats amb un major valor afegit són les activitats immobiliàries (64%) i el comerç (60%), si bé en el primer cas cal atribuir-ho bàsicament al valor de l'excedent brut d'explotació (70%), mentre que en el cas del comerç, el 62% del valor afegit es canalitza en forma de remuneració d'assalariats. En canvi, les activitats que generen un menor valor afegit, en les quals la major part del valor de la producció s'explica pels consums intermedis, són el transport i emmagatzematge (37%) i les activitats administratives i serveis auxiliars (41%).

QUADRE I-35. PRINCIPALS MACROMAGNITUDES DELS SERVEIS PRIVATS PER SECTOR D'ACTIVITAT (2008)

Illes Balears

	Comerç	Transport	Hostaleria	Informació i comunicacions	Activitats immobiliàries	Activitats professionals	Activitats administratives	Activitats recreatives	Total
Nombre d'empreses	18.716	4.501	10.283	1.138	4.185	9.458	4.567	4.349	57.198
Nombre d'establiments	23.238	4.908	11.579	1.237	4.358	9.595	5.255	4.791	64.960
Volum de negoci*	12.823.124	3.159.230	4.240.126	1.258.092	519.409	1.348.494	3.219.009	834.344	27.401.828
Valor producció a preus bàsics*	4.044.994	3.237.456	4.347.905	1.246.772	551.660	1.364.040	2.086.968	816.467	17.696.261
VAB a preus bàsics*	2.426.616	1.204.255	2.150.627	524.821	353.405	742.343	862.522	394.957	8.659.546
Remuneració d'assalariats*	1.499.184	840.735	1.455.504	243.486	98.924	414.305	596.668	308.137	5.456.943
Consums intermedis*	1.618.378	2.033.201	2.197.278	721.951	198.255	621.696	1.224.446	421.509	9.036.715
Excedent brut d'exploració*	916.323	427.904	642.133	356.400	248.743	385.093	275.526	138.115	3.390.237
Població ocupada a 30/09	81.470	27.297	90.450	7.340	6.815	22.120	31.766	19.286	286.545

* (milers d'euros)

Font: Institut d'Estadística de les Illes Balears (IBESTAT) a partir de dades de l'INE

8.3.

PRINCIPALS COEFICIENTS

Les empreses dedicades a serveis privats ocupaven el 2008 a les Balears una mitjana de 4,5 treballadors, amb un cost laboral unitari de 21.100 euros i una productivitat de 33.500 euros. Respecte del 2007, hi va haver un increment dels costos laborals (5,5%) i una caiguda de la productivitat (-5,3%). (Vegeu el quadre I-36)

Les despeses de personal representaven de mitjana el 2008 un 63% del valor afegit, percentatge que va caure quasi deu punts respecte de l'any anterior, principalment per la caiguda dels beneficis empresarials i de l'excedent brut d'explotació, probablement associada als efectes incipients de la crisi econòmica. Les taxes d'estabilitat laboral, d'assalariats femení i de personal extern en el sector es varen mantenir entorn al 54%, el 40% i l'1%, respectivament.

Per sectors d'activitat, l'hoteleria tenia la major ràtio d'ocupats per empresa (7), en contraposició a les activitats immobiliàries (1,6). El sector de la informació i les comunicacions va ser novament el sector amb una major productivitat (73.800 euros), essent les activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment i altres serveis el sector amb una menor productivitat (22.700 euros). El sector de la informació i les comunicacions va ser també el que va presentar uns majors nivells salarials de mitjana (26.400 euros), en contrast amb els 12.000 euros del sector d'activitats immobiliàries.

El sectors de l'hoteleria (86%) i les activitats administratives i serveis auxiliars (85%) són les que tenen més proporció d'assalariats, mentre que el comerç (58%) i les activitats d'informació i comunicacions (57%) tenen un major grau d'estabilitat laboral. En canvi, els sectors més feminitzats són les activitats administratives i serveis auxiliars (54%) i l'hoteleria (45%), amb taxes que més que dupliquen la participació femenina en el sector transport i emmagatzematge (22%). Finalment, el sector de la informació i les comunicacions (2,4%) i les activitats immobiliàries (2,3%) usen en major mesura personal extern.

8.4.

PRINCIPALS RESULTATS D'EXPLOTACIÓ

Pel que fa als resultats d'explotació, s'ha de comentar que el 2008 els ingressos d'explotació de les empreses dedicades a la prestació de serveis privats varen ser de 28.083 milions d'euros, les despeses d'explotació varen pujar a 25.940 milions d'euros, mentre que les inversions en actius materials varen ser de 1.345 milions d'euros. (Vegeu el quadre I-37).

Pel que fa a les despeses d'explotació, en termes agregats del sector serveis privats, el 40% corresponen a consum de mercaderies, el 21% a despeses de personal, el 18% a despeses en serveis exteriors i el 10% a consum de primeres matèries i altres aprovisionaments. Les diferències entre sectors quant a la distribució de les despeses d'explotació són notòries, depenent principalment de la intensitat amb què faci ús del factor treball.

QUADRE I-36 PRINCIPALS INDICADORS DELS SERVEIS PRIVATS PER SECTOR D'ACTIVITAT (2008)

	Illes Balears										Total
	Comerç	Transport	Hostaleria	Informació i comunicacions	Activitats immobiliàries	Activitats professionals	Activitats administratives	Activitats recreatives			
Ocupats per empresa	4,2	5,6	7,0	6,3	1,6	2,3	6,5	4,0			4,5
Productivitat (euros)	30.900	47.500	29.700	73.800	53.000	34.300	29.300	22.700			33.500
Salari mitjà	15.000	25.800	15.600	26.400	12.000	15.300	15.600	14.000			16.500
Cost laboral unitari (euros)	19.100	33.200	20.100	34.200	14.800	19.100	20.200	17.700			21.100
Taxa de valor afegit (%)	59,99	37,2	49,46	42,09	64,06	54,42	41,33	48,37			48,93
Taxa de despeses de personal (%)	61,78	69,81	67,68	46,39	27,99	55,81	69,18	78,02			63,02
Taxa d'assalariats (%)	76,57	72,3	86,03	80,54	53,39	61,25	84,93	79,68			78,65
Taxa d'estabilitat laboral (%)	57,98	52,96	53,11	57,16	47,58	51,69	50,24	54,26			54,1
Taxa d'assalariats femenina (%)	38,89	21,81	45,02	34,34	30,83	36,38	53,57	39,74			40,38
Taxa personal extern (%)	1,32	2,06	0,69	2,41	2,28	0,93	0,50	0,60			1,10

Font: Institut d'Estadística de les Illes Balears (IBESTAT) a partir de dades de l'INE

QUADRE I-37 PRINCIPALS RESULTATS D'EXPLOITACIÓ DELS SERVEIS PRIVATS PER SECTOR D'ACTIVITAT (2008)
Illes Balears

	Comerç	Transport	Hostaleria	Informació i comunicacions	Activitats immobiliàries	Activitats professionals	Activitats administratives	Activitats recreatives	Total
Ingressos d'exploració	13.073.270	3.250.683	4.364.382	1.274.299	535.860	1.394.058	3.330.491	859.853	28.082.896
Volum de negoci	12.823.124	3.159.230	4.240.126	1.258.092	519.409	1.348.494	3.219.009	834.344	27.401.828
Altres ingressos d'ocupació	250.146	91.453	124.255	16.207	16.451	45.564	111.483	25.509	681.067
Despeses d'exploració	12.302.337	3.043.596	3.960.294	1.154.264	389.120	1.114.906	3.163.565	812.279	25.940.361
Consum de matèries primeres i altres aprovisionaments	223.917	687.344	1.081.119	104.191	6.784	57.177	347.656	123.826	2.632.012
Consum de mercaderies	9.020.560	16.112	26.148	50.334	4.327	45.188	1.240.710	19.320	10.422.698
Treballs realitzats per altres empreses	155.831	370.747	71.889	296.169	39.430	219.287	419.211	53.540	1.626.103
Despeses de personal	1.499.184	840.735	1.455.504	243.486	98.924	414.305	596.668	308.137	5.456.943
Despeses en serveis exteriors	1.217.563	965.717	1.035.435	317.404	151.033	290.989	381.466	236.386	4.595.994
Altres despeses de gestió	21.066	9.393	8.836	4.187	1.009	54.244	76.112	7.758	182.605
Dotació per a amortitzacions	164.217	153.548	281.364	138.493	87.613	33.717	101.742	63.314	1.024.007
Inversions en actius materials	214.466	282.875	351.212	88.026	144.986	42.967	101.307	119.642	1.345.479
Adquisició d'immobilitzat material	268.942	308.985	396.048	98.820	160.330	59.908	393.778	125.270	1.812.081
Vendes d'immobilitzat material	54.477	26.110	44.837	10.794	15.344	16.940	292.471	5.629	466.602

Font: Institut d'Estadística de les Illes Balears (IBESTAT) a partir de dades de l'INE

En aquest apartat també és interessant constatar com les activitats immobiliàries són el sector amb més marge d'exploració (38%), seguides de les activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment i altres serveis (25%), molt per sobre del marge d'exploració mitjà del conjunt del sector (8%). Aquest fet es tradueix en el cas de les activitats immobiliàries en un major esforç inversor (27%), enfront al 5% que representen les inversions en el conjunt del sector de serveis privats.

8.5.

L'OCUPACIÓ

El total de personal ocupat per part de les empreses de serveis privats va ser el 2008 de 286.545 persones, la qual cosa representa una disminució del 3,9% respecte del 2007. El sectors amb més ocupació varen ser l'hoteleria (32%) i el comerç (28%), mentre que els que representen menys ocupació són les activitats immobiliàries (2%) i la informació i comunicacions (3%). (Vegeu el quadre I-38).

El personal remunerat representa el 82,6% del personal ocupat en el sector. De fet, el personal remunerat supera el llindar del 80% en tots els subsectors d'activitat, excepte en els casos de les activitats immobiliàries (54,7%) i les activitats professionals, científiques i tècniques (62,7%).

L'estructura ocupacional del sector és majoritàriament masculina (51,4%), excepte en els subsectors d'activitats administratives i serveis auxiliars (42,1% d'homes), les activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment

i altres serveis (48,5%) i l'hoteleria (49,2%). Aquesta estructura ocupacional per al conjunt del sector es manté tant si ens referim al personal fix com a l'eventual, encara que sí que s'aprecien algunes diferències quan davallam a l'anàlisi per subsectors.

Una altra dada interessant d'observar en relació amb el factor gènere és que la proporció de dones remunerades (51,3%) és superior a la d'homes (48,7%), mentre que la relació s'inverteix, i amb més desproporció, en el cas del personal no remunerat, en què els homes representen el 63,9%, enfront del 36,1% de les dones.

8.6.

L'ESTACIONALITAT

Les dades d'ocupació també ens permeten observar el comportament estacional que es dona en el sector dels serveis privats. El nivell màxim d'ocupació es registra en el tercer trimestre, coincidint amb els mesos de més afluència turística a l'estiu, mentre que el nivell mínim correspon al primer trimestre. El diferencial entre la punta màxima d'ocupació i la mínima és del 23%. (Vegeu el quadre I-39).

Per subsectors d'activitat, el panorama divergeix notablement. L'hoteleria, com a sector turístic per antonomàsia, presenta un diferencial del 67%, mentre que a d'altres sectors el factor estacional hi té un impacte molt més moderat –com és el cas del transports i l'emmagatzematge (12%), les activitats administratives i serveis auxiliars (10%) o el comerç (6%)–, o, fins i tot, lleugerament invers: activitats immobiliàries (-1%).

QUADRE I-38. PERSONAL OCUPAT ALS SERVEIS PRIVATS PER SECTOR D'ACTIVITAT (2008)

Illes Balears

	Comerç	Transport	Hostaleria	Informació i comunicacions	Activitats immobiliàries	Activitats professionals	Activitats administratives	Activitats recreatives	Total
Personal ocupat	81.470	27.297	90.450	7.340	6.815	22.120	31.766	19.286	286.545
Personal remunerat	65.474	23.380	79.631	6.588	3.726	13.866	28.620	15.468	236.751
Personal fix	47.233	14.456	48.035	4.196	3.243	11.435	15.960	10.464	155.022
Personal fix homes	23.407	9.981	23.213	2.386	1.389	4.587	5.722	5.183	75.868
Personal fix dones	23.826	4.475	24.822	1.810	1.854	6.848	10.238	5.281	79.154
Personal eventual	15.146	5.278	29.780	1.716	396	2.114	11.021	4.902	70.353
Personal eventual homes	7.292	3.801	13.879	1.006	148	914	4.242	2.520	33.801
Personal eventual dones	7.854	1.478	15.901	711	247	1.200	6.779	2.382	36.552
Personal no remunerat	15.996	3.917	10.819	753	3.089	8.254	3.147	3.818	49.793
Personal no remunerat homes	9.018	3.490	6.540	633	2.127	5.688	2.708	1.601	31.805
Personal no remunerat dones	6.978	427	4.279	120	962	2.566	439	2.216	17.988

Font: Institut d'Estadística de les Illes Balears (IBESTAT) a partir de dades de l'INE

Quadre I-39. Nombre mitjà d'ocupats per trimestre i mitjana anual per any i grup d'activitat a les Illes Balears (2008)

	Comerç	Transport	Hostaleria	Informació i comunicacions	Activitats immobiliàries	Activitats professionals	Activitats administratives	Activitats recreatives	Total
1r trimestre	77.057,1	24.474,5	55.002,7	7.244,6	6.776,2	21.564,5	28.398,4	14.899,4	235.417,5
2n trimestre	81.497,2	26.384,7	83.746,5	7.347,7	6.751,1	21.923,7	30.699,4	18.427,7	276.778,0
3r trimestre	81.353,8	27.279,2	92.002,5	7.350,5	6.710,8	21.928,8	31.248,5	20.262,1	288.136,2
4t trimestre	76.132,3	24.611,8	58.684,6	7.227,5	6.436,7	21.429,8	28.170,3	16.093,6	238.786,7
Mitjana anual	79.010,1	25.687,5	72.359,1	7.292,6	6.668,7	21.711,7	29.629,2	17.420,7	259.779,6

Font: Institut d'Estadística de les Illes Balears (IBESTAT) a partir de dades de l'INE